

ЧЛЕНСТВО УКРАЇНИ В НАТО ЯК ГАРАНТІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНОЗДАТНОСТІ

Хочеш миру – готуйся до війни
Корнелій Непот

Після анексії Автономної Республіки Крим та початку бойових дій на східних теренах нашої держави, перед нами гостро постало питання щодо оборони кордонів нашої держави і забезпечення національної безпеки. Компетенція у сфері національної безпеки та оборони держави віднесена до силових відомств та національних збройних сил. Так, відповідно до статті 17 Конституції України: «Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом» [1]. Однак, ці події застали нашу державу зненацька в період внутрішньодержавного загострення, до протидії яких збройні сили та силові структури абсолютно не були готові. Тривале продовження такого сценарію зумовило керівництво нашої країни піти на пошук надійного союзника з питань колективної безпеки. Досвід співпраці за попередні роки свідчить про те, що однією із найсильніших і високорозвинених колективних організацій є Організація Північноатлантичного договору (НАТО). Про потужність цієї організації свідчить те, що до неї входять найбільш розвинені країни світу із високим рівнем економіки, розвинутою правовою системою, збройними силами, серед яких: Сполучені Штати Америки, Німеччина, Франція, Великобританія, Канада та ін.

Питання Євroatлантичної інтеграції поставало ще задовго до початку воєнних дій у нашій державі. Як зазначає вчений В. П. Горбулін: «...Євroatлантична інтеграція є суттєвим чинником зміцнення національної безпеки. Вона має на меті гарантувати незалежність України, її

¹ Студент 4 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

територіальну цілісність, суспільний прогрес, запобігання виникненню нових загроз стабільності й безпеці у геополітичному просторі. Така інтеграція покликана сприяти насамперед розвитку демократичних інститутів, консолідації громадянського суспільства, захисту прав і свобод людини і, таким чином, відповідає життєво важливим інтересам українського народу...» [2, с.5]. За даними дослідження «Україна-НАТО: діагностика партнерства» Інституту світової Політики 2015 року, в Апараті Ради національної безпеки та оборони України розглядають за зразок для України на коротко і середньострокову перспективу шведську модель відносин з НАТО, реалізація якої має створити умови для повноцінного членства у майбутньому [2, с.7]. Україна має досягнути повної сумісності сектору безпеки та оборони зі структурами НАТО. Таким чином, у разі відповідних політичних умов, Україна була б готова стати членом НАТО відразу – без жодних планів дій щодо членства в Альянсі та інших підготовчих документів.

Анексія Криму та ініційована Російською Федерацією гібридна війна на Сході України, змусила українців переосмислити загрози, які стоять перед державою і зрозуміти, в чому, власне, полягає перевага колективної безпеки. Тим не менш, виникає питання щодо стабільності такої підтримки. Невідомо, до якої міри це є усвідомленим вибором, а до якої лише реакцією на зовнішню загрозу [3, с.4].

Проте, ще ніколи українці не підтримували інтеграцію України до НАТО настільки масово. Згідно з окремими соціопитуваннями показник підтримки членства України в Альянсі подолав позначку в 50%. Згідно з опитуванням Центру Разумкова, у квітні 2014 року кількість прибічників вступу до НАТО зростає до небачених досі 36,7%, у березні 2015 року цей рівень становить 43,3%. Водночас кількість опонентів Альянсу весною 2014 року впала до 41,6%, а рік потому – до 31,6 [3, с.35–36].

Співпраця з НАТО у сфері оборони та національної безпеки до початку АТО дало змогу отримати неабиякий досвід, враховуючи, що ми не були членом цього військово-політичного блоку. Зрозуміло, що надвисоких проявів, таких як фінансової підтримки, чи процесу переозброєння не відбулося, але все ж із цих відносин винесено багато уроків для подальшого запровадження у національних програмах, заходах, навчаннях тощо. Діяльність за попередні роки незалежності виражалась у підготовці та перепідготовці військовослужбовців, впровадженні нових програм у системі військової освіти, ресоціалізації військовослужбовців

після проходження військової служби у «гарячих точках» та співробітництво у міжнародних військових навчаннях та операціях. Так, наприклад, матеріали галузевого архіву Міністерства оборони свідчать про те, що навчання на курсах підготовки та перепідготовки військовослужбовців представники наших Збройних Сил почали проходити ще з серпня 1994 р. Поступово склалась система курсової підготовки офіцерів Збройних Сил України за двома напрямками – фаховим і мовним [4, с.86–87]. Досвід, набутий за ці роки, переконливо свідчить, що 300–320 заходів, серед яких 6–7 військових навчань, є оптимальною моделлю. При цьому основна увага зосереджувалась не на кількісних показниках, а на якісних характеристиках отримання необхідних навичок, умінь та знань відповідно до стандартів Альянсу. Як зазначає С. Л. Речич: «...Багатонаціональні навчання як на території України, так і за її межами мають особливу цінність для виконання завдань досягнення взаємосумісності. Завдяки їх масштабності та комплексності війська мають змогу відпрацьовувати в умовах, максимально наближених до реальних, притаманних операціям з урегулювання кризових ситуацій. Кожен рік поряд із традиційними заходами мав свої особливості, так наприклад, у 2006 р. Збройні Сили України приєдналися до антитерористичної операції Альянсу в Середземному морі під назвою «Активні зусилля» (Active Endeavour), учасниками яких були Велика Британія, Іспанія, Італія, Німеччина, Росія, США, Туреччина, Франція» [4, с.89].

Проте зараз розглядаються все нові перспективи та напрямки діяльності з метою подальшого вступу до НАТО. Вченими та громадськими діячами наводиться багато обґрунтованих позитивних факторів, які чекають нас при вступі до НАТО, зокрема: відхід від пострадянських систем озброєння і перехід на нові більш сучасні зразки озброєння та військової техніки, впровадження нової системи військової освіти, відмова від певних видів забороненої зброї у світі, запровадження нових систем речового та матеріального забезпечення військовослужбовців, розвиток військової медицини та ін. Сам документ Стратегія національної безпеки України від 2015 року говорить про те, що основними цілями національної безпеки є мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно визнаного державного кордону України, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави; утвердження прав і свобод

людини і громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО [5]. Україна як рівноправний член Альянсу матиме змогу впливати на прийняття рішень цією організацією, насамперед з питань європейської та євроатлантичної безпеки. Ці рішення не тільки матимуть прямий вплив на інтереси національної безпеки України та НАТО, але й формуватимуть сучасне середовище євроатлантичної безпеки. Членство в альянсі як належно функціонуючого суб'єкта це, перш за все, масове технічне та матеріально-речове переоснащення Збройних Сил України, але для цього потрібне належне фінансування. Слід зважати і на те, що підготовка та навчання новостворених Сил спеціальних операцій сформованих у нашій державі вже відбувається за стандартами НАТО. Багато кроків вже зроблено щоб дійти до цих стандартів, але слід ще багато чого здійснити. Наразі висувається таке припущення, що «вступ України до НАТО дасть змогу зменшити витрати на утримання армії», але за даними досліджень кожна сотня тисяч військовослужбовців сучасної боєздатної армії коштує державі близько 10 мільярдів євро, утримання армії більшої кількості, враховуючи технічне озброєння буде коштувати набагато більше, тобто це припущення є не досить обґрунтованим. Слід врахувати і те, що нам слід багато чого профінансувати у військовій сфері задля відповідності тим стандартам, до яких ми прагнемо. Але не все так погано як здається на перший погляд, повноправне членство України, дасть змогу розподілити оборонні витрати між державами-учасниками, тобто видатками не будуть обтяжені окремі країни, а всі разом зможуть забезпечити свої оборонні потреби. Саме членство в такому надпотужному військово-політичному блоці як НАТО вже буде свідчити про військову силу, що свого роду вже є гарантією для національної безпеки. За результатами міжнародних переговорів керівництво Альянсу не вимагає розміщення на території України своїх баз в обмін на членство, адже Україна має достатній військовий, людський та технологічний потенціал, аби гарантувати свою безпеку, використовуючи лише «політичний дах» НАТО. У разі військового нападу на Україну це буде означати, що напад здійснено на всі країни-учасниці НАТО, і збройна протидія буде з боку всіх держав, які входять до Північноатлантичного блоку. Варто врахувати і те, що наша держава є виробником і експортером зброї та військової техніки, тобто можливий варіант того, що ринок продажу зброї на світо-

вий ринок зросте, а це у свою чергу може врегулювати і розвинути вітчизняний оборонно-промисловий комплекс в економічному плані і ймовірно дасть можливість прийняти на озброєння вітчизняну техніку країнами-членами НАТО.

Таким чином, розглянувши дану тему, можна сказати, що вступ України до НАТО є необхідністю, яка зможе вплинути на збереження національної безпеки, протидію зовнішній агресії, відновленню територіальної цілісності держави. Шлях України до вступу в Європейський Союз повинен бути невіддільно пов'язаний із вступом до військово-політичного блоку НАТО, тому що більшістю європейських країн обрано саме таку запоруку миру та безпеки. Членство в Північноатлантичному альянсі внесе багато змін та реформ у Збройні Сили та силові структури, але ці дії будуть спрямовані саме на урегулювання проблем воєнного характеру в державі та створити гарантію миру і безпеки в державі.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Горбулін В. П. Україна – НАТО: стагнація чи повільна інтеграція / Володимир Павлович Горбулін // Стратегічні пріоритети, № 2(3) / Володимир Павлович Горбулін. – Київ, 2007. – (УДК 32.1 + 327.5(477)). – С. 5–14.
3. Україна-НАТО: діагностика партнерства с.48. [Електронний ресурс] // Інститут світової політики. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://iwp.org.ua/ukr/public/1554.html>.
4. Речич С. Л. Співпраця Збройних Сил України з організацією Північноатлантичного договору/Механізми і результати / С. Л. Речич. – Київ: Військово-науковий вісник, 2011. – 83 с.
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Президент України; Указ, Стратегія від 26.05.2015 № 287/2015. Електронний ресурс – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
6. Битяк Ю. П., Яковюк І. В. Стратегія національної безпеки України: на шляху до оновлення // Воркшоп: «Інформаційна безпека як частина національної безпеки у Східній Європі». -Харків:Право, 2016. – С.86–93.

Науковий керівник: *Ісакова В. М.*, к.ю.н., асистент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого